

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Charakter a zásady daňového řízení

▶ 29.3.2018

▶ Mgr. Lukáš Hrdlička

▶ 19

1. Zásady daňového práva
2. Základní zásady správy daní
3. Související zásady
4. Charakter daňového řízení

1. Zásady daňového práva 1/3

- **Zásada *Nullum tributum sine lege***
 - čl. 11 odst. 5 Listiny
- **Zásada rozumného zdanění**
 - zásada únosnosti (pojem *rdousící efekt*)
- **Zásada daňové spravedlnosti**
 - *horizontální vs. vertikální*
 - rovnoměrnost zdanění
- **Zásada daňové solidarity**
 - solidarita bohatších s chudšími
 - nucená solidarita poctivých s nepoctivými

1. Zásady daňového práva 2/3

- **Zásada jednoznačnosti**
 - v pochybnosti o povinnosti daňového subjektu v jeho prospěch (*in dubio pro libertate*)
- **Zásada zákazu retroaktivity zákona**
 - pravá x nepravá retroaktivita
- **Zásada zákazu dvojího zdanění (duplicity zdanění)**
- **Zásada primárně fiskálního účelu zdanění**
- **Zásada daňové neutrality**

1. Zásady daňového práva 3/3

- **Zásada dobré správy (únosné administrativy)**
 - činnost správců daně musí být:
 - hospodárná a současně účinná
 - efektivní a zaručující ochranu práv
- **Zásada funkční správy (věrohodnosti)**
 - daňový systém musí přesvědčit daňové subjekty k dobrovolnému plnění svých daňových povinností, aby byla zachována rovnoměrnost zdanění
 - při nedodržení hrozí tzv. „zdanění hloupých“ → poctivě postupující daňové subjekty se považují za hlupáky, kteří se dosud nevyvlékli ze své daňové povinnosti
- **Zásada právní jistoty**

- **Funkce a význam základních zásad**
- **Prameny**
 - primárně: § 5 až 9 daňového řádu
 - sekundárně: ústavní pořádek (zejména Listina)
 - terciárně: teorie, judikatura
- **Komparace se správním řádem**
 - § 2 až 8 správního řádu
 - § 177 odst. 1 správního řádu x § 262 daňového řádu
- **Netýkají se pouze činnosti správce daně**

2. Základní zásady správy daní 2/6

- **Zásada zákonnosti (legality)**
 - čl. 2 odst. 3 Ústavy, čl. 4 odst. 1 Listiny
 - netýká se pouze zákonů, ale i jiných právních předpisů
- **Zásada enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí**
 - čl. 2 odst. 2 Listiny
 - zákaz libovůle (zákaz zneužití pravomoci)
 - výkon veřejné moci nemůže být bezúčelný ani bezobsažný → jednání *ultra vires* (mimo svoji pravomoc)
- **Zásada přiměřenosti (proportionality) a zásada šetření práv zúčastněných osob**
 - čl. 1 odst. 1 Ústavy
 - princip vhodnosti, účelnosti a potřeby

2. Základní zásady správy daní 3/6

- **Zásada procesní rovnosti**
 - čl. 37 odst. 3 Listiny
 - nejde o rovnost se správcem daně
 - nestrannost a nediskriminační přístup (čl. 36 odst. 1 Listiny)
- **Zásada součinnosti (spolupráce)**
 - je právem i povinností (vzájemnost)
 - právo na informace
- **Zásada/povinnost poučovací**
 - souvisí s právem na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny)
 - nikoli právo na autoritativní výklad zákona
- **Zásada vstřícnosti a slušnosti**
 - povinnost vyvarovat se nezdvořilostí zavazuje obě strany

- **Zásada rychlosti (bezprůtažnosti)**
 - čl. 38 odst. 2 Listiny
 - v širším slova smyslu se tato zásada týká i osob zúčastněných na správě daní
 - souvisí zejm. s § 38 daňového řádu
- **Zásada hospodárnosti a procesní ekonomie**
 - postupovat tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady
 - možnost spojovat určité postupy či řízení
 - nesmí vést ke zkrácení práv osob zúčastněných na správě daní

2. Základní zásady správy daní 5/6

- **Zásada volného hodnocení důkazů**
 - volnost úvahy se týká věrohodnosti (pravdivosti) důkazu a nutné kvantity, nikoli závažnosti či zákonnosti důkazů
- **Zásada legitimního očekávání (předvídatelnosti)**
 - chrání právní jistotu
 - vychází z ní tzv. princip vázanosti vlastní správní praxí
- **Zásada přednosti obsahu před formou**
 - derogace účinnosti zastřených (simulovaných) právních úkonů
 - rozpor mezi vůlí a projevem
 - v případě podání konkretizována v § 70 odst. 2 DŘ
 - prokazuje správce daně (§ 92 odst. 5 DŘ)
 - souvisí se zákazem obcházení zákona a zákazem zneužití práva

- **Zásada neveřejnosti a mlčenlivosti**
 - výjimka z obecné dispozice čl. 38 odst. 2 Listiny
 - předpokladem pro motivaci k dobrovolnému plnění daňových povinností
- **Zásada oficiality a zásada vyhledávací**
 - tam, kde není zásada dispoziční
- **Zásada shromažďování údajů**
 - limitována cílem správy daní

- **Zásada materiální pravdy**
 - § 92 odst. 2 daňového řádu a § 3 správního řádu
 - zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti (tzn. co nejpřesněji a nejúplněji)
- **Zásada zákazu převodu daňové povinnosti**
 - § 241 daňového řádu
 - daňová povinnost / právo
 - výjimka – zajištění daně (ručení, zástavní právo)
- **Zásada priority jednání daňového subjektu**
 - § 28 odst. 6 daňového řádu

- **Zásada ochrany dobré víry**
 - § 2 odst. 3 správního řádu
 - presumpce správnosti veřejnoprávních aktů
- **Zásada veřejného zájmu**
 - § 2 odst. 4 správního řádu
 - rovnováha obecného zájmu společnosti a požadavku na ochranu základních práv jednotlivce
 - při správě daní je veřejný zájem primárně vymezen jejím cílem

4. Charakter daňového řízení 1/4

- **Pojem daňového řízení**
 - § 134 daňového řádu
 - teoretické vymezení, např.
 - postup účastníků řízení k zajištění realizace práv a závazků vyplývajících daňovým subjektům z daňových vztahů (Finanční právo – Bakeš a kol.)
 - soubor dílčích řízení, při kterých se zjišťuje, stanovuje a inkasuje daň
 - rozdíl oproti pojmu správa daní
 - srovnání se správním řízením
- **Účel daňového řízení** (= cíl správy daní)
 - správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady

4. Charakter daňového řízení 2/4

- **Subjekty a účastníci daňového řízení**
 - základní (obligatorní)
 - příležitostní (fakultativní)
- **Účastníci daňového řízení**
 - = subjekty s výjimkou správce daně
 - typicky dvoustranný vztah mezi správcem daně a daňovým subjektem
 - specifický případ je vztah: správce daně --- plátce daně --- poplatník
 - daňový řád s pojmem „účastník“ nepracuje
 - příjemce rozhodnutí (§ 101 odst. 3 daňového řádu)
 - osoba zúčastněná na správě daní (§ 5 daňového řádu)
- **Předmět daňového řízení**
 - daň je posuzovaná:
 - ke zdaňovacímu období, nebo
 - ve vztahu k jednotlivé skutečnosti

4. Charakter daňového řízení 3/4

- **Charakter daňového řízení**
 - realizace příspěvků do veřejných rozpočtů (daní)
 - prostřednictvím jejich stanovení, kontroly a inkasa
 - vrchnostenský aspekt je až druhořadý
 - řízení „složené“
 - skládá se podle okolností z **dílčích řízení**
 - daňové řízení tvoří časový úsek, v němž je možné provádět dílčí řízení
- **Nalézací a platební rovina daňového řízení**
 - dvoukolejnost obou rovin
 - **rovina nalézací** – zjištění a stanovení daně
 - **rovina platební (inkasní)** – zabezpečení úhrady daně
 - dobrovolně
 - nedobrovolně

Daňové řízení

Nalézací rovina

Vyměřovací řízení

Doměřovací řízení

Nalézací řízení je ukončeno
uplynutím
lhůty pro stanovení daně

Platební rovina

Vybírání

Evidence

Zajištění

Ručení a finanční záruka

Zajišťovací příkaz

Zástavní právo

Vymáhání

Soudním exekutorem

Daňovou exekucí

Přihlášením do veřejné
dražby

Uplatněním
v insolvenčním řízení

Možnost placení je ukončena uplynutím lhůty pro placení daně

- **Začátek a konec daňového řízení**
 - začátek - § 91 odst. 1 daňového řádu
 - formálně končí:
 - v rovině nalézací – (formální) právní mocí rozhodnutí o stanovení daně či zastavením vyměřovacího nebo doměřovacího řízení
 - v rovině platební – úhradou daně či jiným zánikem platební povinnosti
 - materiálně končí:
 - v rovině nalézací – uplynutím prekluzivní lhůty pro stanovení daně (tj. okamžikem, kdy se poslední známá daň stává nezměnitelnou)
 - v rovině platební – uplynutím prekluzivní lhůty pro placení daně (tj. okamžikem, kdy již nelze přijmout ani vymáhat stanovenou daň)

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Děkuji za pozornost

hrdlicl@prf.cuni.cz

